

Nærværende fremstilling koncentrerer sig om at beskrive danske, svenske og vestallierede initiativer, motiver og beslutninger fra tanken om etablering af en dansk lejr for flygtninge i Sverige født af Ebbe Munck i maj 1943 over oprettelsen af en decideret militær enhed, DAN FORCE, nominelt under SHAEFs kommando, i efteråret 1944, til Brigadens indsættelse 5. maj 1945. Under indtryk af tyskernes svigtende krigslykke pågik denne udvikling med svenskernes – ganske vist stiltiende – accept. Af hensyn til statsretlige konventioner var Brigaden dog officielt en »politistyrke«.

Ud over K. V. Niensens udredning rummer bogen en skematisk oversigt, udfærdiget af Oberst Jersig, over officerer, officianter og faste befalingsmænd af reserven, som var tjenestegørende i Brigaden ved hjemkomsten 5. maj 1945.

Henrik Skov Kristensen

Lars Møller og Anette Wiborg: *Den gang under besættelsen – ubekvemme historier om en splittet nation*. (Københavns Bogforlag, 1985). 203 s., 148,- kr.

Bogen er en slags jubilæumsbog, nærmest en samling essays – 16 ialt – skrevet af faghistorikere og andre, hvis fælles platform er opfattelsen af politikerne i rollen som Store Stygge Ulv. De fleste er sammendrag af tidligere publikationer og rummer intet nyt. En undtagelse er dog måske Henning Tjørnehøjs lille artikel om Højgaardkredsen i 1940, som vel i hovedsagen gentager, hvad den parlamentariske kommission i sin tid nåede frem til, men dog peger på et emne, der ikke tidligere har været selvstændigt behandlet, omend vigtige dele er indgået i Henrik S. Nissens »1940«, en bog forfatteren åbenbart ikke kender.

Alt i alt er det forstemmende at måtte

konstatere, at denne bogs hovedsynspunkter egentlig placerer den i perioden 1945-50. Hvor den samtidshistoriske forskning møder så fastlåste synspunkter, er den magtesløs.

Henning Poulsen

Claus Bryld og Steen Weidemann: *Retsopgøret 40 år efter. RUC-symposium 1985*. (Roskilde Universitetscenter 1986). 193 s., 80,- kr.

Blandt de 10 aftrykte indledninger er der en enkelt, der rummer noget nyt. Litteraturhistorikeren Søren Schou har på få sider tegnet et nuanceret og troværdigt billede af bevidsthedsudviklingen blandt dem, der blev dømt under retsopgøret – med skyldig afstandstagen til sandhedsværdien i deres forestillinger. Dette studium vil forhåbentlig blive publiceret i en mere detaljeret og dokumenteret form.

For hovedparten af de øvrige indlæg gælder, at problemstillingen er mere moralsk end videnskabelig, og at de resumerer ældre arbejder og synspunkter. Det virker besynderligt 40 år efter stadig at finde befrielsesårets karakteristiske ophidselsesniveau og djævleteorier repræsenteret på konferencen. Havde det ikke været mere relevant, om man havde forsøgt at analysere dem?

Henning Poulsen

Socialisme på dansk – SF gennem 25 år. (SP-forlaget, Århus, 1984). 215 s., 130,- kr.

Bogen indeholder 19 bidrag, der belyser partiets historie og aktuelle situation omkring 25 års jubilæet i februar 1984. De fleste bidrag er interviews og erindringer, så der er mere tale om et kilde-skrift end en fremstilling af partiets historie. De fleste af bidragene koncentrerer sig om at belyse SF's hamskifte i årene 1973-78, hvor partiet i udfordrin-

gen fra de ændrede økonomiske konjunkturer og gennem opgøret med Larsenisterne gennemgik en dybtgående forandring fra et parti af alvorsmænd med mere eller mindre solid basis i fagbevægelse og arbejderklasse til et bredere sammensat parti med basis i både arbejderklasse og mellemlag og med stærke kvindepolitiske og økologiske islæt. Bogen er interessant og letlæst, men har i historikersammenhæng især værdi som kildekrift.

Jørgen Fink

J. C. Bille Brahe: *Kerteminde Værn. En Egns Land-forsvarsstyrker fra November 1943 til Januar 1976*. (Kjerteminde Avis Forlag, 1985). 272 s., 159,- kr.

Der er grund til at være taknemmelig for, at J. C. Bille Brahe var »saa ufornuftig at sige Ja« til at skrive om Hjemmeværnsgården i Kerteminde i forbindelse med dennes 25-års jubilæum i 1984. Tilsagnet resulterede nemlig – som det ofte sker – i en langt mere omfattende publikation, der her foreligger med titlen »Kerteminde Værn«.

Bogen beskriver udviklingen i Kerteminde-området fra dannelsen af modstandsgruppen i november 1943 (med Bille Brahe som leder) over de hektiske maj-dage i 1945, stiftelsen af Hjemmeværnsforeningen i oktober samme år og oprettelsen af Hjemmeværnet i 1948 frem til forfatterens afgang som hjemmeværnsskaptan ved årsskiftet 1975/76. Bille Brahe, der således har spillet en central rolle i hele det beskrevne forløb, har naturligt nok grebet sit emne strengt kronologisk an. Hovedvægten er lagt på udviklingen frem til 1959, hvor den førnævnte Hjemmeværnsgård blev en realitet (et afsnit om bygningens forhistorie fra midten af 1600-tallet bryder unægtelig bogens struktur^o, men det har som nævnt sin for-

klaring); perioden efter 1959 er kun behandlet i hovedtræk.

Bogen er skrevet med engagement, indsigt og humor, og den giver et godt indtryk af forholdene i et lokalsamfund. Forfatterens patriotisme går som en rød tråd gennem afsnittene, og der lægges ikke skjul på, at tanken »Aldrig mere en niende April« har været hans ledemotiv i det omfattende og langvarige lokalforsvarsarbejde.

Bille Brahe øser gavmildt af arkiverne – ikke mindst sit eget – og detaljer er der nok af; men der er også overblik og udblik til verden uden for Kerteminde – hvad forfatteren beskedent kalder »Baggrundsstøj«. Netop denne stræben efter at se udviklingen i lokalsamfundet i sammenhæng med, hvad der foregik i landet som helhed – og uden for Danmarks grænser, gør bogen interessant ikke blot for kerteminderne, men også for den, der ikke kan »gå op i« alt lokalstoffet.

Bogen er forsynet med et omfattende tillæg, der kun har interesse for de involverede, samt en fyldestgørende kildeoversigt. Derimod er der ikke noget register, hvilket mange sikkert vil beklage.

P. C. Willemoes Jørgensen

Niels Martinov: *Jens Otto*. (Vindrose, 1986). 273s., hf: 185,- ib.: 225 kr.

Det er en levnedsskildring af Jens Otto Krag. Den er på en forræderisk måde en blanding af fiktion og sagsfremstilling. Det fiktionsmæssige er meget afdæmpet; det er nærmest det fremstillingstekniske, der gør bogen til fiktion, selv om der er passager, som er udflydende digt. Sagindholdet er det traditionelle og bringer stort set ikke noget nyt; men det bringes i en god form og som hovedregel i både et rimeligt omfang og en rimelig tolkning – den er også traditionel, dog af og til med nogle uafbalancerede indslag, der virker som en svunden periodes ven-